

Základní škola Letovice, okres Blansko

PSČ 679 61

Tel.,fax: 516 474 734

e-mail: skola@zsletovice.cz

Metodický materiál k problematice předcházení a řešení sociálně patologických jevů

Zlu k vítězství stačí, když slušní lidé nedělají nic. Talmud

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- Je cílené vůči jedinci
- Jeho záměrem je oběť ohrožit, ponížit či zastrašit
- Je obvykle opakované, často dlouhodobé
- Existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení
- Oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí
- Časem se stupňuje

Šikanou není: jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt

Základní formy šikany:

- a) *fyzická šikana* – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- b) *psychická šikana*.- nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování

Čeho se vyvarovat:

- zásadně neřešit před celou třídou nebo větší skupinou dětí
- zásadně odmítat konfrontaci oběti a agresora nebo jejich rodičů
- cítím-li osobní antipatii k některému z účastníků, nedovolit, aby ovlivnila mé stanovisko
- rychlých řešení
- prozrazení informačních zdrojů
- neinformování rodičů
- řešení bez pomoci dalších pedagogů

Případy přímých znaků šikany (nutno neprodleně začít řešit)

- soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého žáka, pokud to tento žák těžce snáší a trpí tím
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů
- jeden žák vystupuje vůči druhému často v roli „sluhy“, vykonává za něj práce – mazání tabule, nošení tašky,...
- opakované rvačky, v nichž se objevuje výrazný nepoměr sil
- opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí

Příklady nepřímých znaků (nutno zvýšit pozornost)

- potenciálně šikovaný žák se o přestávce zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- přestávky tráví v blízkosti učitelů nebo mimo třídu
- jeho prospěch se náhle nevysvětlitelně zhoršuje
- stává se uzavřeným
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- má-li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený, zdráhá se mluvit o sobě
- působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů (nevolnost, bolest hlavy,..)
- nechodí na tělocvik
- má odřeny, modřiny, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Vývojová stadia šikany

I.stupeň – ostrakismus – mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře, ostatní ho odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají, dělají na jeho účet drobné legrácky, třída se rozdělí na 3 části – oběť, agresor, neutrální jádro

II.stupeň – fyzická agrese – agresori přitvrzují zábavu na úkor nejzranitelnějšího spolužáka, agresor je závislý na šikaně, chce ji opakovat, oběť zažívá strach, v této fázi záleží na míře pozitivního zaměření třídy a na postojích žáků k šikanování,

III.stupeň – vytvoření jádra – ve třídě se vytvoří jádro agresorů, kteří tlačí na oběť, ostatní jsou rádi, že nejsou na místě oběti, tato šikana je stále skrytější, agresori systematicky spolupracují

IV. stupeň – většina přijímá normy agresorů – dochází k těžkým ubližováním, často se ve třídě objevuje slovník nadřazenosti a podřazenosti (otroci, Hitler, muklové, Židi,..)

V. stupeň – totalita – dokonalá šikana – toto stadium není řešitelné, musí se rozdělit třída, vládnou normy agresorů, násilí se začíná považovat za normální, učitel nemá slovo. (pozor, někdy iniciátorem šikanování může být předseda třídy, žák s výborným prospěchem, pomáhající pedagogovi, ukáží tu třídu, učitelé za ním stojí, podporují ho).

Postup učitele při podezření na šikanu

- konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, třídním učitelem
- oznámit své podezření vedení školy, preventistovi, vých. poradci, konzultovat další postup, dohodnout se, kdo povede vyšetřování
- vyslechnout (mezi čtyřma očima) co nejvíce nezaujatých svědků – spolužáků, důležité věci si zapisovat
- spojit se s rodiči oběti
- teprve nyní vyslechnout oběť, citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat, tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje!
- Zajištění ochrany oběti
- Vyslechnout agresory – překvapivě, znemožnit domluvu, soustředit se na rozpory ve výpovědích agresorů, vytipovat nejslabší článek
- Svolání výchovné komise (vedení školy, vých.poradce, preventista, třídní učitel, případně další učitelé) – ta situaci posoudí, navrhne postup vůči oběti, agresorovi i třídě

- Pozvat k jednání rodiče agresorů – seznámit se situací, sdělit navrhovaná opatření, požádat o spolupráci, v otázce trestů nepřistupovat na kompromisy
- Pozvat rodiče obětí – seznámit se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, organizační opatření,...)
- Teprve nyní rozebrat situaci se třídou – prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost šikany, oznámit potrestání viníků

Odkazy

Webové stránky:

www.minimalizacesikany.cz

www.sikana.org

www.sikana.cz

www.linkabezpeci.cz

www.amnesty.cz

www.poradenskecentrum.cz

Literatura.

Kolář,M.: Skrytý svět šikanování ve školách, Portál, Praha 1997,2000

Kolář,M.: Bolest šikanování, Portál, Praha 1997

Říčan,P.: Agresivita a šikana mezi dětmi, Portál, Praha 1995

Metodické pokyny:

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže (Č.j.:20 006 /2007 - 51 ze dne 16.10.2007)
- Metodický pokyn MŠMT ČR Č.j.: 28275/200 – 22 k prevenci a řešení šikanování
- Metodický pokyn MŠMT ČR Č.j.: 10194/2002 – 14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008

V Letovicích 1.9.2008

vypracovala
Martina Tenorová